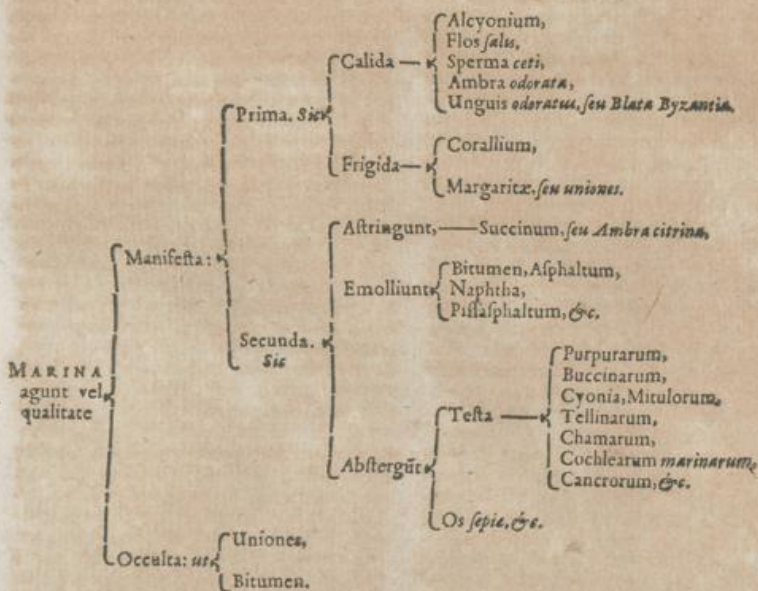

turbat Armenio lapide. Dosis est, ut lapidis Armenii. Gestatus confert visui communi ratione, & similiter exhilarat hominem. Peculiariter autem, præcipue stellatus, efficit hominē comem, bene fortunatum & divitem. *Florentini, Dioscorides & Cardanus.* Invenitur in Balaguata lapidis

quoddam genus, quod Alaqueca; Arabes *Que-* qui vocant, cujus libra minutis fragmentis ex- politi, regali Castellano emi potest, tanta est vi- litas. Hujus tamen virtus reliquarum facultates exuperat. Quippe qui sanguinem unde quaque fluentem illico sistat. *Garcini ab Horto.*

DE MARINIS, Sectio VII.

De marinis calidis.

ALCYONII, quod vulgò SPUMA MARIS dicitur, quinque sunt genera. Unum spissum, acerbis saporis, spongiæ facie, terri odoris, ponderosum, & piscem olens, quod plurimū in litoribus invenitur. Alterum pinnulæ oculorum aut spongiæ simile, fistulosum & leve, odorem algæ referens. Tertium vermiculi forma, & colore magis purpureum, quod Milesium quidam vocant. Quartum succidis vellerebus non dissimile multis inanitatibus hians, leve. Quintum figura fungi, sine odore, asperum, parte interna quodammodo pumicosum, foris læve, acre: quod plurimum in Proponentide juxta insulam Besbicon appellatam gignitur: patrio nomine acbnen vocant. * Alcyonia omnia detergunt, ac digerunt qualitatē habentia acrem, & calidam facultatem. Duo priora in feminarum sinegmata assumuntur, contra lentigines, lichenas, lepras, vitiligines, nigritias, & maculas in facie, reliquosq; corpore. Tertium iis, qui difficili urina vexantur, aut arenulas in vesica colligunt, idoneum est: item renibus affectis, aquæ

B inter cutem, leni. Ustum autem, & ex vino illitum, alopecias replet. Postremum dealbandis dentibus aptum est in alia sinegmata, psilothraque assumitur, cum sale mistum. Si quisquam alcyonium cremare velit, cum sale in crudum sicile mittat, & oblinens vasis spiraculum luto, ita fornaci mandet, & cum sigillum percoctum fuerit, extrahens ad usum recondat. Lavatur ut Cadmia. *Dioscorides & Galenus.*

FLOS SALIS, aut rectius maris flos, quem **D**ioscorides ἀλάς, ἄλς, nominat, salis multum dissimilis est, nihil enim aliud est, quam pinguedo quædam crocei coloris, mari, Nilo & aliis lacubus innatans, quem Valerius Cordus sperma ceti vocatum esse non modo contendit, sed etiam demonstrat. Cæterum flos salis fucatus rubrica, aut scrupulosus, improbat. Præterea sincerus nõ nisi oleo resolvitur: adulteratus nõ nulla ex parte, etiã aqua diluente factitium colorem. * Ad ulcera, quæ cacothæ vocantur, & phagedænas, genitalium nomas & purulentas aures, efficax est: oculorū hebetudines, cicatrices, albuginesq; tollit. Emplastris, unguentisq; e coloris causa, ut rosaceo miscetur. Sudorem cin

alvum turbat, in vino aut aqua sumptus: stomachum male habet. Additur acopis & sinegmatibus, quæ albandi capilli gratia componuntur. Et in univèrsam acris est, & ferventis naturæ, ut sal. Porro qui propriè stas salis dicitur, in salis foædinis reperitur, & in ipsis etiam falsignis. *Medici Colonienfes & Dioscorides.*

AMBRA & AMBARUM Latinis, Ambar Arabibus dicitur: quo nomine omnibus, quas sciam nationibus notû est, aut variato duntaxat paululû vocabulo. Varia autè circa hujus generationem Scriporum est opinio. Siquidem alii sperma Balenæ esse allerunt: alii beluæ cujusdâ marinæ excrementum, aut maris spumam: (quæ sane opiniones ratione carèt, quod nullû Ambarum inveniatur, ubi frequèntissime sunt Balenæ, & ubi fluctuum reciprocatione spuma plurima excitatur; alii bituminis modo ex maris alveo emanare: quæ opinio melior, & veritati magis consona plerisque, visa est. Avicenna lib. 1. cap. 63. & Serapio lib. Simplic. cap. 196. scriptum reliquerunt, fungorû in rupib. & arboribus more Ambarum in mari generari, & tempestatibus unâ cum saxis interdum in litus ejici: quæ sententia verisimilior est, reliquis ab Avicenna productis. Nam multum stantibus Euris, magna ejus copia Sofalam, & in insulas Comaro Deingoxa, Mofambicam, totumq; eam tractû ejicitur, & Maldivis insulis, quæ ad Orientem spectant. Flantibus verò Favoniis, copiosè invenitur in insulis, quæ vulgò de Muidiva nuncupantur, corrupto vocabulo, cum de Nalediva dicendum sit: etenim Nale lingua Malabarica significat quatuor, & Diva, insulam: Nalediva igitur pronunciantum erat, quasi dicas: Quatuor insulas, simili planè ratione, quæ Angestiva vocamus eas insulas, quæ à Goa Orientalis Indræ emporio, 12. leucis distant, quod quinque sine numero conterminant. Ange enim eorum lingua quinque est. Sed hæc præter institutum: non potui tamen horum non meminisse, cum in Maldiva mentionem incidissem. Scribunt, iisdem locis supra citatis, Ambarum devorari à pisce quodam Azel nuncupato, sed qui eo devorato statim extinguitur. Hunc deinde undis fluctuantem regionis illius incolæ unciis in siccum trahunt, eoque exenterato Ambarum colligunt: verum omnne improbari, præter id quod spinæ adhæserit. id enim pro temporis diuturnitate purum & legitimum esse. Sed hæc eorum opinio erronea mihi videtur. Nam veluti certum est, animalia querere alimentum naturæ suæ conveniens, & minimè noxium, (nisi fortè eibis innoxius admisso decipiantur, quemadmodum mures fallere solemus:) sic etiam haudquaquam verisimile videtur, hunc piscem Ambarû venari, si eo devorato sit periturus. Imò cum Ambarum sit ex eorum numero, quæ maximè cordis vires reficiunt, dixerim hunc piscem præsentaneum esse venenum, quandoquidem tam eximio medicamento devorato perit. Scribit Averrhois s. collig. cap. 56. Caphuræ genus inveniri natum in maris al-

veo, quod deinde aquis supernatet: laudatissimum verò id censeri, quod Arabibus Afcap dicitur. Quam verò ejus opinio à veritate sit aliena, & tanto viro insigniq; Philosopho indigna, clarins est, quam ut multos demonstrari debeat: primum, quod Caphuram in mari nasci dicat: deinde, quod eandem, quæ frigida est & sicca tertio gradu, Ambari genus faciat: quod calidû & siccum constituit secundo ordine. Subjiciemus verò nonnulla vocabula, quæ apud Serapionem & Avicennam occurrunt. Magnam ejus copiam ex regione Zing Serapio lib. Simplic. cap. 196. adferri allerit. Hæc est Sofala. Nâ Zingue aut Zanguæ Peris & Arabibus idem significat, quod niger Latinis: & quoniam totus ille maritimus Aethiopiæ tractus à nigris incolitur, Serapio eum Zingue vocat. Sic Avicenna lib. 1. cap. 63. epitheton illi addit Almendeli, quasi de Melindaritem Salachiticum, à Zeilan fortè laudatissima totius Orientis insula, quam falsò urbem esse Lacuna comment. in Dioscor. lib. 1. cap. 20. existimavit, cum sit insula multis urbibus exulta. Hæc sunt quæ ab Arabibus traduntur: nullus autem Grecorum, præter Aëtium hujus meminit. Cæterum hæc mea est opinio: Veluti pro regionû naturâ terra interdum rubra est, ut bolus Armenus, interdum cædida, ut creta: nonnunquâ nigricans: sic verisimile est, aut insulas, aut terras similes cû Ambaro formæ inveniri, quod terra sit aut fungosa, aut alterius generis. Quod verû esse testatur magna ejus, quæ reperitur, quantitas. Siquidem inventa sunt interdum fragmenta humanæ magnitudinis, interdum nonaginta palmorum longitudinis, duodeviginti vero latitudinis. Affirmarunt nonnulli, se insulâ ex puro Ambaro vidisse, quam cum postea requirerent, nusquam cõparuerit. Anno M. D. L. V. circa promontoriû Comorim, quod è regione insularum de Maldiva est, fragmentum trium fere millium pondo reperitum est: sed cum is, qui invenerat, picem, aut bituminis genus esse existimaret, vili admodû vendidit. Maximum verò quod unquam viderim fragmentum, xv. libras pendebat. Sed qui in Aethiopiâ commercii causa navigant, multo majora fragmenta se vidisse affirmant: totus enim ille Aethiopiæ tractus à Sofala ad Brava usque, Ambaro abundat. Invenitur etiam interdum, sed rarò, in Timor, & in Brasil. Et anno M. D. xxx. inventum esse audio fragmentum in Setubal Lusitaniz portu. Refertum verò est plerumq; avium rostris, quas in eo nidulari credibile est: interdum cochylis testisq; ostreorum permixtum invenitur, quæ cõtractu Ambaro adhærent. Porro optimum Ambarum censetur, quod à sordib. maximè repurgatum est, quodq; plurimum ad candorem accedit, videlicet quod cinerei sit coloris, aut quod ex venis nunc cinereis, nunc candicantibus constet, leve, quodque acu perfossum, multû oleacei liquoris resudet. Nigrum improbatum, præterea candidissimum, teste Serapione, quod gypso adulteratum esse existimo. Est etiam factitium ex moscho, ziber-

ro, ligno aloës, styrace & ladano: odor autem re-
rum, ex quibus fit, & color, qui plerumque niger
est, illum prodit: præterea aquæ impositum citi-
us mollescit, quam nativum. Magna verò in æ-
stimatione est apud opulentiore Indos, eo enim
cibus permixto frequenter utuntur medicamen-
ti loco. Ejus autem præcium intenditur pro fra-
gmentorum magnitudine: quanto enim majus
est fragmentum, tanto ejus intensius est præcium,
non secus, atq; in geminis. Sed nullquam majori
in precio est, quam in Chimarum regione. Cùm
enim à nostris Lusitanis ejus exigua copia eò
delata esset, ejus præcium fuit mille quingenti au-
rei in singula Cate, quod apud eos ponderis ge-
nus est pendens viginti uncias. Hujus lucri cupi-
ditate deinde alii mercatores allecti, cùm Am-
bari detulerunt eò copiam, ut nunc multo vili-
oris estimetur. Porro de Ambra Nicolaus Monar-
dis sic scriptum reliquit: Nunc mittit nobis Flo-
rida novis Orbis provincia Ambari, quod vocant
Griseum, idque in litore ejectum invenitur à Ca-
navera ad promontorium usq; D. Helenæ. Vã-
ria est circa ejus originem opinio, sed verissimũ
est, Bituminis modo esse ex fontibus in alto ma-
ri in mans, quod aeri expositum, illic densatur,
ut soleat pleraque, quæ sub maris aquis tenel-
& mollia sunt, at aqua exemita durantur, ut
Corallium, Succinum. Solus Simeon Sethi &
Aërius inter Græcos ejus meminere, è quibus
prior, Bituminis modo esse ex fontibus in mans
asserit, pessimumque id esse, quod à piscibus de-
voretur, inde convellitur eorum opinio, qui Ba-
lenarũ sperma esse asserunt, ex eo decepti, quòd
interdum in Balenarum ventriculis invenitur,
quæ illud aquis innatans nonnunquam devo-
rant, alimentum esse existimantes. Verum est,
meo tempore Balenam circa Canarias captam,
in qua inventæ sunt plus quam quatuor Am-
bari libræ: postea tamen infinitas Balenas cum suis
catulis interfecerunt, sed nihil Ambari in eis in-
ventum est. Non desunt, qui Ambar ex fructu
quodam ad maris littus nascente fieri dicant,
qui Aprilis & Majis mensibus maturescit & odo-
ratus est, quem decidentem vorant Balenæ, qua-
si fructus in alimentum cedens, aliud quam san-
guinem & carnem generare possit. Optimi de-
lectus est, ut nonnihil ad rubedinem tendat, al-
bura non aequè bonum, nigrum deterrimum.
* Excalescit, resolvit, roborat, quocunque tan-
dem morbo applicetur: nam calidus est tempera-
menti, & sicci, cum pinguedine quadã, quæ illi
facilitatem emolliendi tribuit. Variæ sunt Am-
bari facultates: nam cum oleo florum mali A-
rantii in calente mortario permixtũ, & unguen-
ti modo capiti illitum, illius dolorem levat, ce-
rebrum roborat, & nervos, & frigida qui in far-
cti sunt humores resolvit: ad eadem efficac, em-
plastri modo cum Alypta muscata assidue gesta-
tum. Ejus solius, aut cum moscho & ligno aloës
permixta olfactu, cerebrum roboratur, memo-
ria augetur, spiritus vigor, & cordis vires resi-
stuntur: ideoque in pestis contagii ejus odor

A apprimè utilis est, nec minus his, qui frigidis de-
fluxionibus vexantur, convenit, si capitis te-
gmina, atq; etiã cubiculum, ubi dormiunt, per
hyemem eo suffiantur. Maxime prodest senti-
bus, quòd illorum spiritus vegetet, cor & cere-
brum roboret, & crassos lentosq; humores ex-
tenuet, sive cibus indatur, sive vestes suffiantur,
sive cerebro cordisq; regioni applicetur, sive vi-
no, quo sibi faciem & manus ablaunt, permi-
scatur. Scobi magnetis, galbanoque miscetur,
& emplastri modo mulierum umbilico imposi-
tum, uterum suo loco retinet, & reliquos ejus
morbos profligat: ejus autem assiduus odora-
tus prodest uteri proidentis: suffocationibus
verò in Liquidambar dissolutum, & xylo ex-
ceptum, uterique ori inditum. Sterilitati à frigidis
humoribus orta, hac compositione mederi so-
leo: quæ recipi Ambari partes duas, rasuræ ebo-
ris tenuissime tritæ unam, pulveris ligni aloës
partem dimidiam, cum algaliæ momento fiunt
catapota, quorum tria pendentiã drachmam u-
nam singulis triduis dabuntur, & emplastrum
umbilico, pectus uteri collo imponetur, purga-
tis tamen prius ut decet. Ex eo, alypta muscata,
& styrace fit emplastrum scuti forma, quod sto-
macho appositum, cum doloribus liberat, & ex-
calescit. Ex eadem massa factæ pilule, & manè
sumptæ, status discutiant, cõcoctionem juvant,
& appetentiam excitant; idem præstat ex vino
odorifero manè sumpta hæc massa. Quinetiam
D epilepticis sanus illius, naribus exceptus, con-
venit: siquidem eos excitat, & si assidue id odo-
rentur, non tam facile, neque tam vehementer
eo morbo corripuntur. In summa, Ambarum
excalescit & siccat cerebrum, & cor olfactum
roborat. Senibus & natura frigidis operi mirifi-
cè præstat. Quare iisdem potius quam juveni-
bus, chirothece Ambra imbutæ cõcedi deberet:
vino infusa temulentos efficit. *Garcias in Horto,
Nicol. Monardis, Medici Florentini & Matthioli.*

E BLATTA BYZANTIA à Mauritania, Un-
guis odoratus à Græcis dictus, conchylii tegu-
mentum est, odore castoreum referente, ad sus-
fitas idoneũ. Ipsa enim testa mox liquatur igni,
bituminis modo, quòd etiam improbè ipsa olet.
Quidam albicantem odoratam magis com-
mendant. * Idem suffitu excitant feminas vul-
væ strangulatæ oppressas, comitialesque: poti-
us ventrem molliunt. Crematum conchylium ead-
em efficit, quæ purpura, & buccinum. *Medici
Colonienfes & Dioscorides.*

De marinis frigidis.

CORALLUM (Ger. Corai. Ital. Corallo. Gall.
du Coral. Hisp. el Coral.) saxeus frutex est, in ma-
ri natus, triplici cõstat differentia: alba, rubra &
nigra. prima est preciosior: altera usitatio: ulti-
ma rarior, quæ vocatur Græcè *ἀσπιδίτις*. * Om-
ne coralli genus refrigerat, siccatq; & astrin-
git: menstrua nimis profusiva cohibet potũ: sic
dysenterias juvat: nec non seminis profusivum
in viris: albu uteri fluorem in mulieribus repri-

mit: sanguinem rejicientibus medetur: contra A
fascinationes & venerea in collo & brachijs ge-
statur. quinetiam comitialibus rectè alligatur.
Cinis ipsius oculorum medicamentis miscetur:
ulcera carne explet: & cicatrices extenuat. Oleū
coralliorū chymico more (de quo suo loco) pa-
ratum rubicundissimum, serupuli instar ex vino
generoso potum, summū est medicinæ artis my-
sterium, ad omnes partium, tum interiores, tum
exteriore affectus evellendos: comitalem sanè
quinque septimanarum spacio, tum in pueris, B
tum in juvenibus propellit: similiter omnes al-
vi uteriq; fluores, & sanguinis, quacunque parte
manantes sistit. *Dioscorides & Andernacus.*

MARGARITÆ prægrandes Uniones La-
tinis dicuntur: minores Latinis margaritæ sim-
pliciter: Ger. Perlin. Ital. Perle. Arabibus & Per-
sis, Lulu: Indis Moti: in Malavar Mutu: Lusita-
nis Alofar, quod Arabicè sonat de Luffar, id est,
portus in mari Persico, ubi laudatissima gene-
rantur. Nam tamen Barem, Carifa, Camaran, C
aliq; hujus maris portus eas laudatas mittant:
quia tamen nostris notior fuit initio hic portus,
ab eo nomē Margaritæ indiderunt, lingua Ara-
bica Alofar. Hinc etiā sit, ut illæ Orientales ap-
pellentur. Quoniam hic sinus Persicus Orienta-
lis sit, si cum nostra Europa conferatur. Genera-
tur etiā Margaritæ à promontorio Comorim,
ad insulam usque Zeilan, (quæ captura & pisca-
tio Regis Lusitanæ est) sed minutiores maxima
ex parte, nec cum superioribus conferendæ, (quæ
magnæ sunt, & omni dote absolutissime) ideòq;
etiam viliori emuntur. Generantur & in insula
Burneo, quæ tamen sit grandes, formæ ta-
men elegantia à superioribus vincuntur. Sic &
nonnullas Chinarum regio mittit, sed viles. Cer-
tum est etiā in novo Orbe inveniri, verum nul-
la ratione cum Orientalibus sunt conferendæ.
Nam aut obscuræ sunt, & nubili coloris, aut nul-
lo orbe levoreque commendantur. Origo atq;
genitura est à conchis, haud multum ab ostrea-
rum conchis dissimilibus. Conchæ autem, quæ
superiori maris parte natant, grandiores Margari-
tas generant: quæ verò in alto mari degūt, mi-
nutiores proferunt. Hæ conchæ aëri expositæ
siccantur, & sese pandunt, in quarum carne in-
veniuntur Margaritæ nunc multæ, nunc paucæ,
pro concharum magnitudine. Inveniuntur & in
nostratis conchylis ostreivæ, sed minus no-
biles. Omnium autem præstantissimæ ad gene-
randas Margaritas censentur ex conchæ leves
& candidæ, quas ejus regionis incolæ Cheripo
appellant, ex quibus cochlearia poculaq; con-
ficiuntur. Verum Cheripo non id est conchylū,
quod vulgò Matrem perlarum vocamus. Nam
id Chanquo incolæ vocāt, ex quo videlicet men-
sæ, cistule, spherule præcarie fabricantur, quod
licet parte externa rubrum sit, & impolitū, in-
terna tamen lavissimum est, & aspectu pulcher-
rimum. Devehitur id cōchylum Bengala mer-
cimonii gratia, ubi expolitur, & poculi vices sup-
plet: maxima tamen ex parte cōficiuntur ex co-

armillæ, & alia opera. Fuit enim olim istic con-
suetudo, ut nullæ nobiliores virgines corrumpi
possent, nisi hujus generis armillis brachia exor-
nata haberēt. Nunc verò deficit ista consuetudo:
eamq; ob causam viliori emuntur hæ conchy-
lia. Habent mercatores hujus regionis cuprea
quædam instrumenta multis foraminibus per-
tusa, quibus præcia Margaritis imponere solent.
Nam quæ per instrumentum minoribus forami-
nibus pertusum transeunt Margaritæ, unius sunt
preci, vendunturq; per drachmas. Quæ per in-
strumentum majora paulum foramina habens,
majoris sunt præcii, & ita deinceps pro forami-
num, quibus instrumenta prædita sunt, quibusq;
Margaritæ transmittuntur, magnitudine præcia
intendentes. At quæ adeo sunt minutæ, ut per-
forari non possint, (arte enim perforantur, non
natura, ut fabulantur quidam) cedunt officinis,
quæ de causa in Europam exportantur. Harū un-
cia duobus fortè alibus Gallicis vānit. Maxime,
quæ ad promontorium Comorim generantur
Margaritæ, pendebant centum frumenti grana.
Taliū præcium mille quingentorū aureorū in
singulas esse solet. Multo majores ego vidi, quas
in insula Burneo captas asserebant: sed non e-
rant ejus elegantiz, cujus superiores. Vidi aliam
hic captam, quæ centum sexaginta grana truci
penderet. Senectute pōdus earum minui & co-
loris elegantia immutari creditur. Diu autem o-
ryza leviter confracta, & sale versata, pristinum
vigorem & fulgorem recuperare expertus sum.
Certum est, margaritæ post plenilunium captas
cum tempore minui, & decretere. Quæ verò
ante plenilunū capiuntur, huic vitio nequaquā
sunt obnoxia. Caterum rarò in Medicum usum
venit Margarita apud Indos, Mauritani verò fre-
quenter, nostro more, Margaritas cordialibus
medicamentis injiciunt. Porro Margaritæ, si ve
uniones sint cãdidi, corpulenti, orbiculares, pon-
derosi, integri, nō perforati, quia dum ferri acie
perforantur, are insciantur, viresq; earum im-
mutantur. * Ad cordis affectus præcipuam o-
pem ferunt. Quinetiam collyrijs admixti oculo-
rū nubes, ulas detergunt, & aquam eò defluen-
tem absumunt. In antidoti, vel pulveres corro-
borantes recipiuntur. Oleum ex iis paratum (de
quo suo loco) ad nervorum resolutionem, con-
vulsionem, mareorem senilem & phrenitidem
cōducit, si grana sena ex humore aliquo suman-
tur. Corpus sanum conservat: læsum pristinae sa-
nitati restituit: lac muliebre emendat, augetq;
&c. *Andernacus & Matthiolus.*

De marinis astringentibus.

AMBRA CITRINA (Lat. Succinum. Græc.
ἀλεξόφορ. Germ. Augstein. & Arab. Carabe dicta)
ex quorundā sententiâ nascitur è liquido bitumi-
ne, quod è litorebus defluens in mare, cōcrevit
eo quo videmus modo. Reperitur in Germaniz
maritimis procellis in litus provoluta. Ejus sunt
aliquot genera: fulva, quæ pellucida est, candi-
da, & similibus aliis coloribus prædita. Candi-
da ve-

da verò, quòd levior sit & odoratior. optima cenferur. Probatu ea, quæ attritu calefacta illico paleas, aliasque res minutas ad se trahit, & quæ accensa bituminis odorem reddit. * Exiccatur leviter calefaciendo: ideo etiam ad humidos capitis morbos valet. Fumus ejus comitiales restituit: tulli immoderatæ, & capitis de ditionibus medetur: dentium dolores mitigat: menses provocat: uteri strangulatum singulariter compescit: gravidis gestationem leviozem reddit. In pulvere redactum ex vino propinatur, ad album uteri fluorem, naturaliaque corroboranda: sanguinem rejicientibus, & tabidis convenit: profluvio seminis ex ovo molli, vel succo portulacæ, quotidie drachmæ instar assumuntur succurrit: intestinorum difficultati & sanguinis ex naribus fluiori subvenit: parturientibus drachmæ semissis pondere ex vino albo potui datur: ad foetum maturandum, partumque accelerandum utile: quod sæpe experientia didicimus, ad urinae difficultatem, simili pondere, ex aqua saxifragie bibitur. Quidam nuper eacum semine paluri ex vino epota urinam quindecim diebus rectam excrevit. Articulari morbo conducit, si ejus drachma semissis ex ligni Indici decocto, uncis duabus exhibeatur. Oleum, quod inde (de quo suo loco) per chymiam singulari industria paratur, incidit, extenuat, appetit, & discutit: unde ex vino malvatico, vel alio liquore exhibitum, calculos urinamque educit. In strangulatu uteri efficacissimum est, si naturalia, & os ejus ipso inungantur. *Medici Florentini & Anvernaei.*

De marinis emollientibus.

BITUMEN (Græc. *βύζων* Germ. *Bit.* Gall. *Terre limonoise.* Ital. *Bitume.* Hispan. *El betun dictu*) est veluti terre adeps, qui facillime ignem concipit. Dulcis est generum. Quod liquidum est, ut oleum, vulgò petroleum vocatur, omnibus notum. Aliud densum picis modo, quod antequam concreverit, liquidum aquis supernatare solet. Hujus generis est, quod in Judæa nascens peculiariter asphaltos dicitur, videtur autem id esse, quod vulgò sic hodie vocatur. Ejus verò probatio est, ut purpuræ modo splendeat, sitque ponderosum, & validum odorem vibret. Nigrum autem & sordidum, vitiosum est. Adulteratur pice, quod color niger indicat, & picis odor. * Bitumen omne discutit, glutinat, emollit, ab inflammatione tucetur, vulvarum proci dentias strangulationesque olfactu, suthu, impositu emendat. &c. *Dioscoridis & Florentini.*

Bitumen Judaicum alius omnibus præfertur: colligiturque in mari mortuo: quod Galeni tempore adulterari non poterat, sicuti in libro de Antidotis scribit: forsitan quia in tanta copia afferebatur, & propter splendorem ipsius ita erat nocum, ut qui quid illi commissum fuisset, facile illius vividum, quamvis nigrum, colorem immutare potuisset: ideoque cum Dioscorides quod pice solebat adulterari, dicat, hos duos au-

ctores manifestè inter se discrepare videbitur, nisi eo pacto, quo diximus, eos intellexerimus. Imò relicto Galeno, hac in parte potius Dioscoridi erit ad hærendum, cum videamus nostro quoque tempore ita adulterari, ut admodum parum boni & legitimi advehat: ideoque ex eo patet, quòd non colore illo splendido instar purpuræ, sicuti vult Dioscorides, sed potius nimum nigro, & quasi emortuo præditum sit. Animadvertendum autem est, quando Dioscorides istud laudat, quod splendet instar purpuræ, non accipiendum esse quasi Bitumen esset purpureum: sed quòd tantum habeat illam vivacitatem coloris: & quòd ita splendeat quemadmodum purpura. Nam purpureum proprie significat illam gratiam & vivacitatem, quæ in unoquoque colore, qui gratus est oculis, & delectat visum, inesse potest, & vulgò nunc Chremesinus color vocatur. Quæ vox non uni tantum colori destinata est, sed multis, & fortasse omnibus. Habemus etiam nos Chremesinum rubrum purpureum, quod Pavonazzo vulgò vocant, & incarnatum: & nò diu est, quòd Chremesinum etiam albo & viridi coloris sit attributum, tam in panais quam serico ipso: & si modum reperirent, etiam aliis coloribus poterit adjungi hoc vocabulum, ut dicatur luteum Chremesinum, nigrum Chremesinum. Et sic possumus dicere Purpureum rubrum, purpureum rullum, si ve (ut vulgò vocant) incarnatum, purpureum

D phoenicium, & purpureum nigrum, nimirum si istis coloribus concilietur ille splendor gratus oculis: quem hac voce exprimere voluerunt. Unde Horatius Cygnos vocat purpureos, nam præter istam albedinem, accedit ista splendoris veauitas, qua simul oculos & animam oblectant, & ab aliis nix purpure vocatur. & Vergilius dicit crines purpureos: item Cicero in suis Academicis questionibus ait, Mare esse æeruleum: sed quando aqua remis agitur, fieti purpuream: cujus rei in promptu ratio est: quia aqua commota ex illa parte luminis aliquid, quo antea carebat, recipit: & ita illuminata hoc nomen sortitur. Non tamen est negandum, ut plurimum hoc nomen purpuræ attribui rubro & pavonaceo, ut Itali loquuntur, quia hi duo colores tam arte quam natura expressi obtinent illam gratiam. Hocque non nihil à proposito divertentes pluribus exponere volui, ne dubius lector remaneret, quomodo Bitumen vocaretur purpureum, & fortasse conjiceret esse violaceum, aut rubrum, ideoque pice nigra adulterari non posse. Redeuntes itaque ad Bitumen, videmus communiter non reperiti laudabile, qui tamen diligens fuerit, Venetiis, quod Dioscoridis descriptioni plane conveniat, comparare poterit.

Quod Babylone natum **НАРНТА** vocatur, bituminis candidi aut etiam nigri colatura est. Vis ei ignium rapax. Hujus loco, quia ad nos nò adfertur, nostro petroleo uti possumus: quæ admodum etiam asphalti loco, si dubium esset, an asphaltus sit bitumen Judaicum. Si quis au-

rem asphalti modo densare valet, vase aeneo aut ferreo illud coquet, & quia facile flammam accipit, flamma panno lineo madente in vas ubi percoquitur, demisso extinguetur. Hac ratione concretum petroleum pro naphtha & asphaltu usurpari potest. * Extenuat, penetrat, siccatur, digerit, omnemq; materiam frigidam ex quavis corporis parte absumit: morbum comitalem, membrorum resolutionem, convulsionem, nervorum articulorumq; dolores mitigat: henis, renu, vesicæ, uteriq; frigidiores affectus sanat. *Medici Florentini, Dioscorides, & Anseriacus.*

PISSASPHALTUS in Apollonia Epirotarum nascitur: appellatur autem sic, quod mista bitumini picem redoleat: & Mumia Arabum esse creditur: tamen si mumiam etiam appellat: confectio nem quandam, qua cadavera conduntur. Fæditia etiam est pissasphaltos admixta pice bitumini. * Secundo ordine tum siccatur, tum ex calcificat: capitis dolores frigiditate abortos absq; humorum presentia mulcet. Medetur hemiplegiæ, paralyti, oris distractionibus, comitialibus, vertiginosisq; si ex amariaci aqua naribus immittatur. Leucopi oleum, sive hyolecyamo gravi pondere subacta, ad aurium dolores frigidos utiliter in earum concavitate infunditur. Prodest quatuor granorum pondere ex thymbræ decocto resoluta, gulæ cruciatibus. Epota ex ziziphorum, hordei, & mixtorum decocto tribus diebus continuis, tussibus opem non modicam præstat. Granorum item quatuor pondere sumpta ex aqua menthar, cordis affectus remouet: cum decocto verò cumini, ammi & cari, tum ventriculi, tum intestinorum flatus discutit. Bibitur utiliter ab alto devolutis ex siliquæ Egyptiæ medulla, additis Lemnia sphaigide, & rubra radice. Hausta trium vel quatuor granorum pondere singultum inhibet: si tamen ex cumini & apii decocto assumatur. Et hinc imposita, additis moscho, castoreo, caphura, & oleo balsamio, naribus comode inditur ad diuturnos capitis dolores, præsertimq; cum adhibitis aliis contumax morbus non solvitur. Gargarizatur cum oxymelite adversus anginam: & ad lienis affectus ex cari decocto utiliter bibitur: & contra lethalia venena ex decocto tribuli marini, & foetidi laserpitii gummi iuvamento non modico sumitur. item ex mero contra scorpionum ictus bibitur, ictusque locis cum recenti bubulo butyro utilissime imponitur. Astringit mumia illius externa sanguinis profluvia, pota verò interna: proinde perutilis ad cruentas excretaiones. Ex caprillo lacte pota, opitulatur exulceratæ vesicæ, internis penis desquamationibus, & urinam ægrè continentibus. Non desunt, qui credant, humanorum cadaverum ossa in pulverem redacta & in potu exhibita, variis corporis languoribus prodesse, os suum unicuique membro tribuentes. Si deficiat, ejus loco Asphaltum officinarum, aut picem cum bitumine mixtam sumemus.

Medici Florentini, Dioscorides, Matthioli, & Arabes.

De marinis abstergentibus.

PURPURÆ (Ger. Meerfchnecken. Ital. Porpora. Gall. Pourpre. Hispan. Le concha de carmesie color.) sunt pisces marini, ejus sane generis, quæ testa integuntur. Hæc illum magni precii liquorē retinent. purpureū proprie dictum, tingendis regū vestibus expetitur. Hunc in mediis faucibus gerū, candida quadam vena conclusum, colore nigricantis rosæ pellucidum. Vivas capere continent. quia cum vita sua succū illum evomunt. Latent circa eanis ortū tricenis diebus. Cōgregantur verno tēpore, multoq; attritu lentore ejusdā ceræ salvant. Lingua purpuræ digitali lōgitudine, qua pascitur perforando reliqua cōchylia: tanta duritia aculeo est. Capuntur autē purpuræ parvulis rarissq; textu veluti nassis, in alto jactis. Inest eis esca, clusiles mordacesq; conchæ, quales mitulos videmus. has senones. sed reddunt mari avido hauri reviviscentes. appetunt purpuræ porrectisq; linguis infestant. At illæ aculeo extimulate claudunt sese, comprimuntq; mordētia: ita pendentes aviditate sua purpuræ tolluntur. Aqua dulci necantur, & sic ubi flumini immerguntur: alioqui capte dieb. quinquagenis vivū saliva sua. Anno magnitudinem implent, celerissimeq; cresunt, quemadmodum conchylia omnia. * Purpura usita exicat, dentes abstergit, exerecētias in carne cohibet, ulcera purgat, & ad cicatricē perducit. *Diosc. Plin. & Matthioli.*

BUCCINUM in purpurarum genere est, ad similitudinē ejus buccini, quo sonus editur: unde & causa nominis, ex rotunditate oris in margine incisa. Sed major est purpura, cuniculatim procurrite rostro, & cuniculi latere introrsus tubulato, qui proferatur lingua. Cui circum orbem aculeati, qui buccino non insunt, sed utriusq; orbis totidem, quorū habent annos. Buccinum non nisi petris adheret, circaq; scopulos legitur. Eadem præstant concremata buccina, sed vehemēnius urunt. Si quis salis plena fictili crudo adurat, dentifricio conveniūt: ambustis utiliter illinuntur, quibus solvi medicamentum non oportet: nam posteaquam vulnus cicatricem duxerit, ipsū in teste modum induratum spōte sua decidet. Fit etiam calx e buccinis. Buccinorum carnes ori gratæ sunt, & stomacho utiles, sed alvum non molliunt. *Dioscorides, & Matthioli.*

CIONIA vocatur purpurarū buccinorumq; mediæ partes, circa quas teste volumen claviculatum intorquetur. Cremata simili modo, majorem purpuris buccinisque facultatem urendi consequuntur: quoniam apprimendi naturam obtinent. *Dioscorides.*

Quales **MITULI** sunt in Italia, qui hac nostra tempestate explicaverit, hætenus inveni neminem, præter unum Massarium Venetum, qui eos mitulos putat, quos Adriatici accolæ vulgò appellant Muscioli, quasi musculos dixerint. Cujus opinio nobis maxime probatur: quippe quod & forma, & nomine conchylia ita vocata legitimos referant mitulos. Sunt enim telluris paulo majores

maiores: testa exteriori lineis quibusdam scabra, interiori verò pellucida, & tota pondere levis. Cæterum Mituli in Ponto laudatissimi. * Cremati eundem buccinis effectum præbent. privatim plumbi more eloti, oculorum medicamentis cum melle utiles habentur: palpebrarum crassitudines absumunt: albugines purgant, & cætera, quæ oculis caliginem ostundunt. Carnes eorum ad canis morsus utiliter imponuntur. *Dioscorides, & Matthiolus.*

T E L L I N A in Italia, præsertim Romæ, notissima sunt, ubi plurimæ venales circumferuntur, quod edendo sint, & ori admodum grate, si tamen ab arena optimè repurgentur. * Recentes Tellinæ alio utiles, sed maxime jus eorum. Salitæ urantur, tritæq; in cinerem, & cum cedria instillatæ, avulsos palpebrarum pilos renasci non patiuntur. *Dioscorides, & Matthiolus.*

C H A M A præter tæteras conchas id sibi peculiare ascrivere, quod plerumq; in litore hiantes inveniuntur. Idcirco eas rectè chamas dici posse putaverim, quæ in marinis oris, pandentes sese, laevi testa conteste reperiuntur. Harum quàm plurimæ in Adriatici litore sunt. * Chamarum, aliarumque conchularum in exigua aqua decoctarum jus, alvum ciet. id cum vino assumitur. *Idem.*

C O C H L E A marinæ in Italia mediterraneis perquam rarò in cibis veniunt: quanquam is, qui maris litora inhabitant, frequentiori sint usus. * Stomacho caro idonea, & facile alvo excernitur. Crematæ omnium testæ excalefaciendi & urendi naturam sortiuntur: purgant lepras, vitiligines, dentesq; emendant oculorum cicatrices, & vitia cutis in facie, albugines, ac visus hebetudines, si cù carne suavitæ, tritæq; ex melle illinantur. Crudæ cum tegumentis impostæ, aquæ inter cutem tumores exungunt: sed non antè solvantur, quàm omnis hauriatur humor. Podagricas inflammationes leniunt: impactos corpori aculeos illitæ evocant: menses tritæ & admotæ ciunt. Carnes earum cum thure & myrrha illitæ, cum vulnera alia, tum maxime quæ nervi

A acceperunt, conglutinant: tritæ in aceto, sanguinem naribus erumpentem infranant. Vix corpus, & præsertim Africanæ, cum aceto devoratum stomachi dolores mitigat. trita cum testa, vino & myrrha, si exiguum inde bibatur, colicæ, vesicæq; cruciatus sanat. Terrestris pilos incommodos replicat, si quis abrafo acu, lentore ejus, pilum attingat. *Dioscorides, & Matthiolus.*

C A N C R O R U M exutorum cinis, qui duo cochleatæ expleat, abjecto dimidio radicis gentiane modo, triduo potus cum vino, magno opere prodest canis rabiosi moribus: rimas pedum leditque, perniunculos, carcinomata, cum decoctio melle lenit. Triti crudi, potiùs, ex asinino lacte, auxiliantur contra serpenticum phalangiorumq; morsus, atq; scorpionum ictus. Decocti autem, & cum jure estrati, iis profunt, qui tabe conficiuntur, aut leporem marinum hausserunt. Necant scorpiones triti, & cum ocyro admoti. Possunt eadè marini: verum inefficacius omnia præstant. *Dioscorides.*

Est **S E P I I S** in dorso os candidum, superiori parte durum ac leve, inferiori autè fungosa quadam medulla repletum, quæ & leviter aspera, & ligni modo frequentibus venis distincta visitur. * Expetuntur Sepiæ ossa aurifabris: facile enim in partem illam fungosam annulorum cæterarumq; rerum formas imprimas, quæ metallis igne colliquatis expleri solent. *Matthiolus.*

D *De marinis qualitate occultæ alterantibus.*

U N I O N U M pulvis contra cardiacum affectum valde pollet, modò veri & Orientales fuerint uniones. *Mizaldem.*

B I T U M I N I S suffitu, experimèto certissimo compertum est, si ve crudum sit, si ve uratur, mulieres utero stragulas extemplo revocari. Quæ obrem nonnulli sceminarum collo, quæ ei morbo sunt obnoxie, lana exceptum appendunt, ut cerebro olfactu paroxysum arceat. *Idem.*